

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра загальної економічної теорії та економічної політики

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 051 «Економіка»

за бакалаврською програмою професійного спрямування
«Світова економіка та моделі функціонування господарських систем»

на тему: «Трансформації на ринку праці під впливом
цифровізації економіки»

Виконавець:

студент факультету економіки
та управління підприємництвом
Глянцев Георгій Олексійович

_____ (підпис)

Науковий керівник:

к. е. н., доцент
Даниліна Світлана Олексіївна

_____ (підпис)

Кваліфікаційною роботою є рукопис.

Робота виконана на кафедрі загальної економічної теорії та економічної політики Одеського національного економічного університету Міністерства освіти і науки України.

Керівник: кандидат економічних наук, доцент
Даниліна Світлана Олексіївна,
доцент кафедри загальної економічної теорії
та економічної політики Одеського
національного економічного університету,
м. Одеса;

Рецензент: кандидат економічних наук, доцент
Шаталова Людмила Семенівна,
старший науковий співробітник відділу
розвитку підприємництва ДУ «Інститут ринку
і економіко-екологічних досліджень НАН
України», м. Одеса.

Захист відбудеться “14” червня 2023 року о 9⁰⁰ на засіданні Державної екзаменаційної комісії в Одеському національному економічному університеті за адресою: 65082, м. Одеса, вул. Преображенська, 8.

З дипломною роботою можна ознайомитися на кафедрі загальної економічної теорії та економічної політики Одеського національного економічного університету за адресою: 65082, м. Одеса, вул. Преображенська, 8, ауд. 315.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження дипломної роботи пояснюється тим, що в національній та світовій економічній системі відбуваються структурні та секторальні зміни, що спричинені глобалізаційними та технологічними процесами. Ці зміни призводять до суттєвих трансформацій на світовому ринку праці. Впровадження нових технологій, використання нового обладнання, автоматизація багатьох бізнес-процесів, використання блокчейн-технологій та розвиток штучного інтелекту змінюють структуру та характер зайнятості, умови праці, організаційні форми трудових відносин, способи оплати праці, і потребують постійного постачання кваліфікованої робочої сили. Отже, для того, щоб бути конкурентоспроможним на ринку праці, людям потрібно постійно вдосконалювати свої навички, підвищувати свій рівень кваліфікації і неперервно навчатися.

Під впливом технологічних змін трансформуються взаємовідносини між працедавцем і працівником, швидкими темпами поширюються такі форми організації трудових відносин, як дистанційна робота та її види – фрілансер, аутсорсинг, аутстафінг. Нові форми організації праці вносять корективи в систему оплати праці, що призводить до вирівнювання доходів працівників з різних країн світу та появи нового соціального класу, що характеризується нестійким соціальним становищем, слабкою соціальною захищеністю, так званого прокаріоту. Зміни відбуваються і в структурі зайнятості та професійно-кваліфікаційних характеристиках. Під впливом автоматизації, роботизації, «штучного» інтелекту тощо в найближчому майбутньому може зникнути цілий ряд професій практично у всіх сферах виробництва продукції та послуг.

Четверта промислова революція характеризується новими технологічними проривами в багатьох галузях, включаючи робототехніку, штучний інтелект, нанотехнологію, квантові обчислення, біотехнологію, Інтернет речей, тривимірний друк та автономні транспортні засоби. Швидкий розвиток цифрових технологій безпосередньо впливає на якість життя населення, економічну ефективність бізнесу та держави, а також сприяє поширенню нових форм організації праці. Саме ці тренди зумовлюють актуальність дипломної роботи.

Теоретичну основу досліджень наукових проблем, пов'язаних із ринком праці та зайнятістю населення, становили роботи таких відомих економістів, як Т. Веблен, Дж. Гелбрейт, Дж. М. Кейнс, Т. Мальтус, А. Маршалл, Дж. Ст. Мілль, Ж.-Б. Сей, А. Сміт, Д. Рікардо, А. Філіпс, М. Фрідмен та ін. Проблеми трансформації ринку праці були предметом досліджень багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, зокрема В.І. Герасимчука, О.А. Грішної, Б. Данилишина, В. Іноземцева, Л.М., Коченко, Е.М. Лібанової, І.Л. Петрової, М.М. Семенюка, Д.П. Богині,

О.В. Сотнікової, Т. Шульца, Р. Дарендорфа. Значний внесок у дослідження питань трансформації зайнятості в контексті необхідності розвитку нетрадиційних форм зайнятості зроблено у працях Д. Тапскотта, Е.Д. Вільяма, О.А. Грішної та Н. А. Азьмук, Н. Ф. Данилова, И. В. Сараєва. Переважна більшість науковців досліджує проблеми трансформації ринку праці, акцентуючи увагу на визначенні традиційних особливостей зміни структури та механізму його функціонування. Однак важливим фактором трансформації ринків праці розвинутих країн стають досягнення четвертої промислової революції та поширення цифрової економіки, що і зумовлює необхідність дослідження і визначення нових трендів. Проблема впливу цифровізації на сферу зайнятості та ринок праці присвячені дослідження Міжнародної організації праці, Єврокомісії, Всесвітнього економічного форуму та інших міжнародних інституцій.

Метою дослідження є аналіз наслідків впливу цифровізації економіки на трансформації, що відбуваються на ринку праці.

Завдання дослідження:

- розглянути концепції та моделі розвитку ринку праці;
- дослідити основні тенденції, що формують цифровий ринок праці;
- проаналізувати тенденції та динаміку зайнятості в умовах цифровізації;
- визначити основні форми цифрової праці;
- виокремити основні тенденції цифрового ринку праці;
- проаналізувати трансформації на ринку праці в Україні під впливом цифровізації економіки;
- запропонувати імовірні сценарії розвитку ринку праці у майбутньому в умовах цифрової трансформації.

Об'єкт дослідження – ринок праці під впливом цифровізації економіки.

Предмет дослідження – процес трансформації на ринку праці під впливом цифровізації економіки.

Методи дослідження. Методологічною основою дипломної роботи є діалектичний метод, як загальний спосіб наукового пізнання соціально-економічних явищ та процесів. Системний, логічний метод – використовується для дослідження сутності ринку праці; класифікаційно-аналітичний метод та метод порівняльного аналізу використані для оцінки розвитку національного ринку праці та якісної оцінки ризиків майбутнього; статистично-аналітичні методи – для оцінки стану ринку праці і динаміки зайнятості в умовах цифровізації економіки. Для виявлення ймовірних сценаріїв розвитку ринку праці у майбутньому в умовах цифрової трансформації були використані експертні оцінки та метод прогнозування.

Інформаційною базою наукового дослідження є офіційні аналітичні та статистичні матеріали та публікації Міністерство Фінансів України, Міжнародної організації праці, Міністерство юстиції України, Організації

економічного співробітництва та розвитку, Всесвітнього економічного форуму, Конференції ООН з торгівлі та розвитку; звіти міжнародних аудиторських і консалтингових компаній «McKinsey & Company», «Accenture plc», «Deloitte Touche Tohmatsu Limited» «PricewaterhouseCoopers»; матеріали центральних органів виконавчої влади України, Державної служби статистики України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України; монографії зарубіжних і вітчизняних науковців, статті в наукових періодичних виданнях.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (71 найменування). Загальний обсяг роботи становить 82 сторінки. Основний зміст викладено на 76 сторінках. Робота містить 1 таблицю та 9 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра опублікована одна стаття:

1. Глянцев Г.О. Трансформації на ринку праці під впливом цифровізації економіки. *Науковий студентський вісник ОНЕУ*. Факультет економіки та управління підприємництвом. Кафедра загальної економічної теорії та економічної політики. 2023. № 6. С. 29-31.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дипломної роботи, визначено її мету, об'єкт і предмет дослідження, охарактеризовано практичне значення та зв'язок з науковими програмами.

У першому розділі «**Ринок праці: сутність та тенденції розвитку**» розглянуто теоретичні підходи до визначення сутності ринку праці, концепції та моделі розвитку ринку праці та основні тенденції, що формують цифровий ринок праці.

У сучасній науковій літературі можна знайти різноманітні тлумачення поняття "ринок праці". Ринок праці можна розглядати як механізм взаємодії між найманими працівниками та власниками капіталу і засобів виробництва. Він представляє сферу, де відбувається купівля-продаж робочої сили і формується попит і пропозиція на робочу силу. Ринок праці також можна розглядати як систему економічних відносин, пов'язаних з відтворенням робочої сили.

Ринок праці є особливою галуззю ринкових відносин, де здійснюються операції з купівлі-продажу робочої сили. Інколи його охарактеризовують як систему соціальних відносин, що відображає баланс інтересів між різними учасниками ринку: підприємцями, працівниками та державою, залежно від рівня розвитку та досягнутого балансу інтересів на даному етапі.

Теорія ринку праці пройшла довгий еволюційний шлях, і існує безліч різних теоретичних підходів та шкіл економічної думки, що висвітлюють цю проблему.

Представники класичної теорії, такі як Адам Сміт, Девід Рікардо та інші, вважали, що на ринку праці повна зайнятість є нормою, а попит і пропозиція на ринку праці знаходяться у рівновазі, що призводить до економічного балансу та досконалості в суспільстві. Вони вважали, що найкращою економічною політикою є політика державного невтручання у економічне життя.

К. Маркс розглядав ринок праці, як ринок особливого товару, що відрізняється від інших ринків відмінністю товару «робоча сила» і капіталу. Робоча сила в процесі праці створює нову вартість, тоді як окремі частини капіталу переносять свою вартість на готовий продукт самою працею. Безробіття, на його думку, є наслідком нагромадження капіталу та зростання його органічної будови.

Неокласики – А. Маршалл, А. Пігу, П. Самуельсон, А. А. Лаффер, Д. Гілдер та ін. – досліджували ринок праці як внутрішньо неоднорідну динамічну систему зв'язків, яка підпорядковується ринковим законам. За допомогою заробітної плати регулюється попит та пропозиція робочої сили, підтримується їх рівновага, а зростання заробітної плати – головна причина безробіття. В умовах досконалої конкуренції механізм ринкового саморегулювання сам розв'язує проблеми безробіття й дефіциту праці.

Дж. М. Кейнс, а пізніше Р. Гордон вважали, що ринок праці – інертна система, де ціна робочої сили жорстко фіксована і практично не змінюється. Держава стає регулятором ринку та може ліквідувати нерівновагу, збільшуючи або зменшуючи сукупний попит. На ринку праці формується лише рівень заробітної плати і величина пропозиції праці, яка залежить від нього. Крім того, Дж. М. Кейнс показав, що в сучасних умовах автоматичного відновлення порушених пропорцій між основними параметрами відтворювального процесу не відбувається, а ринкові регулятори виявляються нездібними забезпечити рівновагу.

Представники монетаристського напрямку (М. Фрідман, Ф. Махлуп, Л. Роббінс, Ф. фон Хайек та ін.) виходять із твердої структури цін на робочу силу і з передумови їхнього односпрямованого підвищувального руху. Вони вводять поняття «природного» рівня безробіття, яке відбиває структурні характеристики ринку праці, що роблять ціни на ньому негнучкими, такими, що перешкоджають нормальному його функціонуванню, збільшують його нерівновагу. Інструмент досягнення рівноваги на ринку – механізм грошово-кредитної політики. З його допомогою можливо стимулювати інвестиційну та ділову активність, що дасть можливість збільшити зайнятість.

Представники інституціональної теорії вважають, що концепція зміни кон'юнктури ринку праці пов'язана з особливостями динамічних змін

окремих галузей та професійно-демографічних груп. Висновки інституціоналістів будуються не на макроекономічному аналізі ринку праці, а на аналізі професійних та галузевих розбіжностей у структурі робочої сили, рівнів заробітної плати.

Також у світовій практиці існують різні концепції та моделі ринку праці, які використовуються для пояснення його структури, функціонування й розвитку. Зокрема можна виділити: неокласичну, кейнсіанську, інституціоналістську, марксистську концепції, концепцію монетаризму та концепцію засновану на теорії рівноваги.

В сучасному світі виокремлюють моделі ринку праці, що розкривають суть взаємодії продавців і покупців труда – конкурентний ринок праці, моносонічний, олігосонія, модель ринку праці за участю профспілок, модель двосторонньої монополії.

Також існує кілька моделей ринку праці, які пов'язані з особливостями політики зайнятості, що проводиться в окремих країнах, розрізняють: японську модель, модель США, шведську модель та ін.

Існує також диференціація основних моделей трудових відносин за такою ознакою, як територіальна належність – європейська модель, англосаксонська модель, скандинавська, китайська моделі та ін.

Також, в науковій літературі виокремлюють ще три моделі ринку праці: ліберальну, патерналістську та соціал-демократичну.

Дослідники виокремлюють низку глобальних тенденцій, що зумовлюватимуть облік цифрового ринку праці найближчим часом. До них можна віднести наступні: технологічний прогрес, автоматизація і роботизація, хмарні технології та хмарні обчислення, цифровізація особистого простору, Великі дані та Інтернет речей, Гіг-економіку, становлення мережевого суспільства та мережевої економіки, розвиток нейротехнологій, біо- та нейроінтерфейсів, демографічні зрушення, стрімка урбанізація та глобалізація.

У другому розділі *«Нова парадигма ринку праці під впливом цифровізації економіки»* проаналізовано динаміку та тенденції зайнятості в умовах цифровізації економіки, форми цифрової праці та світові тенденції впливу цифровізації на ринок праці.

Особливістю цифрового ринку праці є його глобальний характер. Його головною відмінністю є взаємодія суб'єктів, яка відбувається через різні онлайн платформи, які є місцем зустрічі для працівників і роботодавців, а також місцем узгодження винагороди.

Помітним трендом останніх років стало дуже швидке зростання кількості позаштатних співробітників-фрілансерів. Так, тільки в США налічується 57,3 млн осіб, які працюють у режимі фрілансу, що становить 36% працюючого населення країни. З 2017 року попит на послуги віддалених робітників зріс на 46%. Програмісти та представники ІТ складають 41% від усіх віддалених робітників, дизайнери – 24%,

копірайтери та перекладачі – 18%. Кількість віддалених робітників збільшується рік у рік, що робить віддалених робітників найпрогресивнішими учасниками ринку.

Найбільш імовірні нові сфери зайнятості:

1. Креативна економіка: основний фактор виробництва – це людська уява і здатність створювати нове (музику, відео, сценарії, сюжети для ігор тощо).

2. Кібер-економіка: заснована на створенні цінностей всередині цифрового світу – наприклад, кіберспорт, відеоблогінг, надання послуг у масових онлайн-іграх.

3. Людино-орієнтовані сервіси: у відповідь на зростання роботизації, цифровізації і переходу значної частини спілкування у віртуальне середовище посилюється потреба в людському контакті, у взаємодії з людиною.

4. Новий технологічний сектор: у сфері впровадження та обслуговування нових технологій. Йдеться про роботу в новій медицині, робототехніці, біотехнологіях, нейротехнологій і роботах з навчання систем штучного інтелекту.

5. Екологічна сфера: поступове впровадження цінності екологічності у виробництво та міське середовище створює нові можливості для працевлаштування.

Згідно результатів дослідження, проведеного дослідницькою компанією GfK, серед основних професій працівників з дистанційною роботою є фінансисти, програмісти, інші ІТ-фахівці (рис. 1).

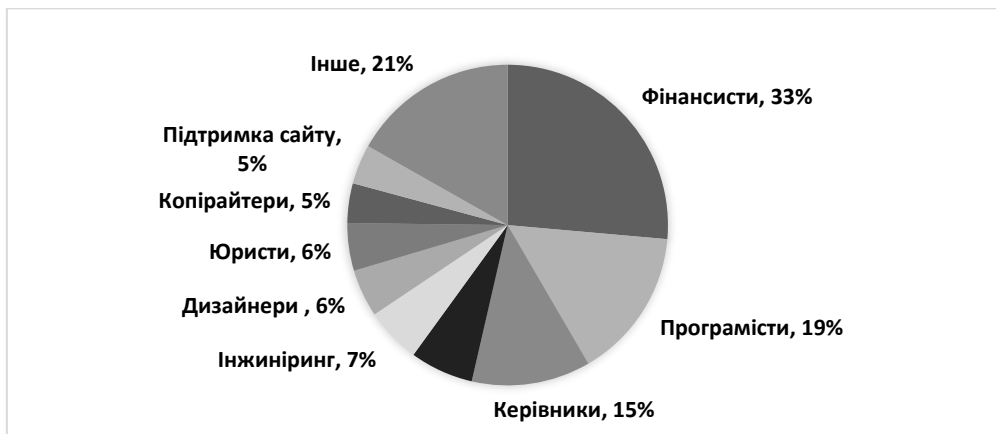

Рис. 1 – Основні професії з дистанційною зайнятістю

Одним із напрямів розвитку сучасного ринку праці ЄС є фрилансери. Найбільша кількість фрилансерів спостерігалася в Італії, Німеччині, Іспанії та Франції. Частку фрилансерів у країнах ЄС можна подивитись на рисунку 2.

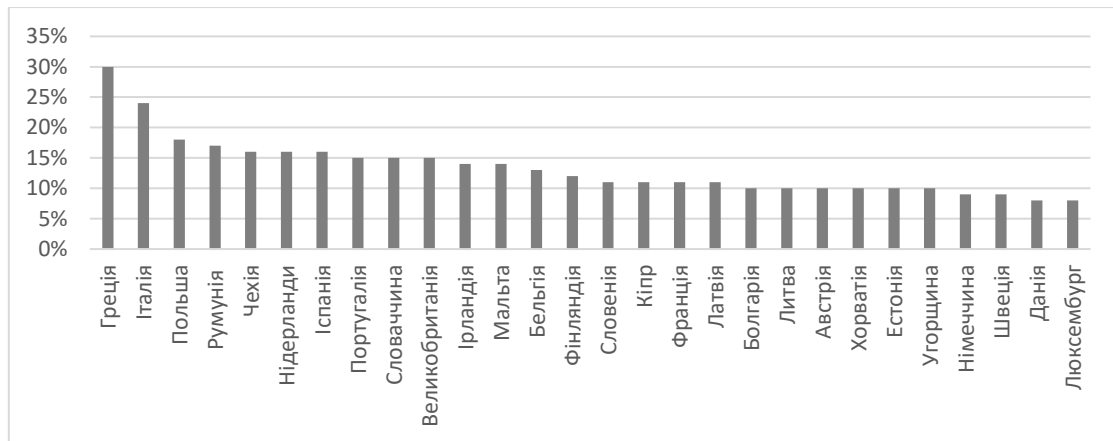

Рис. 2 – Частка фрилансерів у країнах ЄС у 2020 р., %

Іншим елементом організації класичних трудових відносин, який зазнає змін в умовах економічної діджиталізації, є графік роботи. Поліпшення комунікацій, асиметрія в часі, віддалене розташування місця проживання працівників від головного офісу – всі ці тенденції сприяють поширенню гнучких форм зайнятості, таких як робота на неповний робочий день, на умовах гнучкої роботи, строкова тимчасова робота. Тому стабільний графік роботи як один із елементів організації класичних трудових відносин поступово втрачає своє значення в сучасній економіці.

У третьому розділі «*Майбутній ринок праці – сценарії розвитку*» розглянуті нові сфери зайнятості, ймовірні сценарії розвитку ринку праці в майбутньому в умовах цифрової трансформації та трансформації на ринку праці України під впливом цифровізації економіки.

Особливістю Четвертої промислової революції з її цифровізацією та роботизацією є те, що на ринку праці не будуть створюватися додаткові робочі місця, але посиляться процес «стиснення» вже сформованих. Поява принципово нових креативних професій та інженерних спеціальностей супроводжуватиметься ліквідацією численних традиційних. За окремими оцінками до 2035 року кіберфізичні системи витісняють до 50% зайнятих у сферах рутинної праці.

сьогодні робот стає активним гравцем на ринку праці, складаючи дедалі помітнішу конкуренцію людині. Згідно з дослідженнями компанії Dell, у той час як перенесення виробництва в країни з дешевою економікою дозволяє заощадити на оплаті праці до 65%, заміна працівників роботами може знизити витрати на 90%, тобто вже зовсім скоро роботизація може дати бізнесу вельми відчутні вигоди. За наявними даними, вже найближчим часом 19% усіх робітників можуть бути заміщені роботами на 81%. У США, за прогнозами експертів, до 47% робіт до 2034 року виконуватимуть роботи.

Продуктивність праці на роботизованих ділянках виробництва у 5 разів вище, ніж на ділянках без автоматизації. Дослідження McKinsey вказують на те, що менше 5% професій можуть бути повністю

автоматизовані, а для часткової автоматизації потенціал є майже у всіх галузях. Майже половина функцій може бути автоматизована за допомогою найвідоміших сьогодні технологій. У новій доповіді консалтингової компанії Cognizant Technology Solutions зазначається, що через зростання застосування роботів та штучного інтелекту вже найближчим десятиліттям з'явиться як мінімум 21 нова спеціальність.

Кількість професій, що зникає, перевершить кількість професій майбутнього. Проте, на відміну від минулих років, робочі місця скорочуються швидше, ніж створюються. Роботодавці очікують, що до 2025 року частка незапитаних професій знизиться з 15,4% до 9% (скорочення на 6,4%), а чисельність нових зросте з 7,8% до 13,5% (зростання на 5,7%) від загального числа працівників компаній-респондентів.

Нові цифрові технології мають низку особливостей, які позитивно впливають ринок праці. По-перше, використання сучасних цифрових порталів для пошуку роботи дозволяє кандидатам покращувати кар'єрні можливості завдяки доступу до великої бази актуальних вакансій. Наприклад, платформа LinkedIn.

По-друге, цифрові платформи сприяють підвищенню продуктивності праці, оскільки вони забезпечують більш точну відповідність профілю шукача запропонованої вакансії.

По-третє, впровадження сучасних цифрових інструментів у всіх сферах життя сприяє появі нових професій та робочих місць. За оцінками аналітиків Всесвітнього економічного форуму, 65% дітей, які у 2018 році пішли до першого класу, через деякий час отримають професії, яких поки що немає.

А також, завдяки можливості працювати у віддаленому режимі підвищується ефективність працевлаштування фахівців із регіонів із низьким локальним попитом.

Сьогодні можна виділити чотири сценарії розвитку ринку праці, які можуть бути використані як стратегічні напрями розвитку ринку праці в умовах нової економіки та дозволять спрогнозувати певні вектори її розвитку, а саме:

- Жовтий сценарій, де людина є головною цінністю, що призведе до справедливого соціального забезпечення.

- Червоний сценарій, який базується на інноваціях і передбачає формування динамічного ринку вузькоспеціалізованих фахівців і підприємців, що конкурують за увагу окремих споживачів і їхніх впливових груп.

- Зелений сценарій, що заснований на корпоративній турботі та суспільній свідомості.

- Синій сценарій, де панує верховенство корпорацій та вибір споживача.

Отже, соціально-трудові відносини зазнаватимуть радикальних зміни у трьох напрямках:

1. Змінюються межі традиційного поділу праці, стираються кордони професій, прискорюються темпи “вимирання” традиційних професій, виникають нові, раніше непрогнозовані.

2. Змінюються форми зайнятості.

3. Підвищується мобільність людини протягом всієї трудової діяльності.

Досліджуючи ринок праці України, можна визначили низку факторів, які справляють найсуттєвіший вплив на його функціонування і розвиток і мають враховуватися під час розроблення інструментарію державного регулювання ринку праці – економічні, політичні, соціально-трудові, освітні демографічні, природно-кліматичні, екологічні та інституційно-правові. Найбільш змістовні групи факторів – це соціальні та економічні чинники, які прямо впливають на стан і функціонування національного ринку праці і пов’язані з підвищенням рівня соціальної напруги в суспільстві на тлі зниження рівня і якості життя, погіршенням умов праці і працевлаштування, територіальними та фахово-кваліфікаційними диспропорціями між попитом та пропозицією на ринку праці, загостренням ситуації на окремих ринках праці.

За результатами 2022 року в Україні найбільш популярними серед роботодавців є менеджери, консультанти та адміністратори. Сайт Work.ua навіть сформував п'ятірку спеціалістів, попит на послуги яких з боку роботодавців у 2022 році був стабільно високим: продавець-консультант, менеджер з продажу, бухгалтер, водій та кухар.

Прогноз зайнятості в Україні за секторами економіки у 2011-2025 рр. представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

**Прогноз зайнятості в Україні за секторами економіки у 2011-2025 рр.,
% до 2015 р.**

Сектор	2020 рік	2025 рік
Сільське господарство, лісове господарство, рибне господарство	121,1	130,6
Виробництво	109,3	119,1
Будівництво	98,6	101,1
Інформаційні технології та комунікації	93,4	89,8
Освіта	94,9	94,0

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Доведено, що цифрова економіка є провідним трендом сучасного світу та ключовим фактором економічного зростання. Впровадження інформаційних технологій та робототехніки кардинально змінює ринок праці. Це призводить до зниження витрат компаній на робочу силу та створення нових робочих місць та професій, пов'язаних з інформаційно-комунікаційними системами. Однак, також існують негативні наслідки, такі як втрата конкурентоспроможності країни на ринку товарів і послуг, асиметрія у розподілі доходів між різними соціальними групами.

2. Визначено, що в сучасному глобалізованому світі Революція 4.0 призводить до суттєвих змін в структурі ринку праці, як щодо організаційних форм соціально-трудова відносин, так і структури зайнятості, що сприяє більшій гнучкості як працівників, так і роботодавців. Ці структурні зміни на ринку праці потребують все більш висококваліфікованих та мобільних працівників, які гнучко реагують на вимоги ринку. Це вимагає неперервного навчання протягом життя та розвитку універсальних компетенцій.

3. Обґрунтовано, що цифрові технології надають компаніям можливість впроваджувати автоматизацію, замінюючи людей машинами, а також стимулюють інновації, розширюючи спектр операцій та продуктів. Майбутнє праці буде визначатися в протистоянні між автоматизацією та інноваціями. Завдяки автоматизації зайнятість у традиційних галузях зменшується, а з'являються нові галузі та операції завдяки інноваціям.

4. Виявлено, що цифрова ера відкрила радикально нові можливості для розвитку нових видів бізнесу та сприяє творчому розвитку людського капіталу. Вплив сучасних цифрових технологій значно змінює працю людей, умови організації, оплати та соціального захисту праці, що призводить до індивідуалізації. Залежність працівників від роботодавців зменшується, а їх праця переходить у цифровий простір, що вимагає постійного оновлення знань та навичок роботи з сучасними технологіями. Знання, креативність, інтелект та інновації стають цінними ресурсами цифрової епохи. Основними засобами праці стають цифрові пристрої, а предметом праці – інформація. Для створення унікального продукту важливими стають вміння, таланти та навички працівників у генерації та трансформації знань у творчі продукти.

5. Аналізуючи ситуацію на ринку праці України, варто враховувати складні соціально-економічні та політичні умови, які впливають на нього. Серед таких факторів можна виділити загальноекономічні та геополітичні чинники, пандемію коронавірусної

інфекції та вимушене переселення громадян внаслідок конфліктів. Враховуючи ці умови, політика зайнятості в Україні повинна спрямовуватися на створення належних умов праці, запобігання безробіттю та раціональне використання трудових ресурсів для забезпечення стабільного економічного розвитку та соціального прогресу.

6. Доведено, що світова пандемія, яка почалася у 2020 році, підкреслила проблеми, з якими стикаються окремі країни, включаючи Україну, у процесі переходу до цифрових технологій. Водночас, вона продемонструвала, що цифровізація є необхідним кроком у сучасних умовах. Розуміння цих проблем на державному рівні дозволить уникнути значних збурень на ринку праці, зменшити безробіття та створити основу для вирішення соціальних проблем у майбутньому. Тому важливо вивчати тенденції нових професій на ринку праці, щоб готуватися завчасно до можливих проблем і забезпечити подальший розвиток суспільства. Рекомендується розробити державну стратегію розвитку ринку праці на період 2021-2030 років, врахувавши можливі професії, виділивши кошти для переорієнтації навчальних закладів, створивши платформи для віддаленої роботи в державному секторі, а також розробивши заходи зі зменшення безробіття шляхом створення нових робочих місць онлайн та розширення доступу до Інтернету в усіх населених пунктах України.

АНОТАЦІЯ

Глянцев Георгій Олексійович – «Трансформації на ринку праці під впливом цифровізації економіки» – Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності «051 Економіка» за бакалаврською програмою «Світова економіка та моделі функціонування господарських систем», Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2023.

У роботі розглядаються структурні та секторальні зміни, що відбуваються сьогодні як в національній, так і світовій економічній системі під впливом глобалізаційних та технологічних процесів, які стали основною причиною фундаментальних трансформацій світового ринку праці.

Проаналізовано нові технологічні процеси, використання нової техніки, роботизація ряду бізнес-процесів, запровадження технологій блокчейну та розвиток нейромереж, технологій штучного інтелекту, які призводять до змін у структурі та характері зайнятості, умовах праці, організаційних формах суспільно-трудова відносин, способах оплати та потребують притоку нової кваліфікованої робочої сили.

Визначено, що результатом впровадження нових технологій на ринку праці є швидка зміна умов праці та запровадження можливості дистанційної роботи – такої форми її організації, коли відповідно до трудового договору вона може виконуватися віддалено за допомогою засобів інформаційно-

комунікаційних технологій за межами приміщення власника або уповноваженого ним органу.

Доведено, що структурні зміни, які відбуваються на ринку праці, потребують працівників все більш висококваліфікованих та мобільних, тобто таких, які гнучко реагують на запити ринку.

Запропоновано декілька сценаріїв розвитку ринку праці у майбутньому під впливом цифровізації економіки, що підкріплені статистичними даними задля наглядного прогнозування.

Ключові слова: ринок праці, трансформація, цифровізація економіки, Революція 4.0, глобалізація, діджиталізація, технологізація.

ANNOTATION

Hliantsev H.O. «Transformations in the labor market under the influence of digitalization of the economy» – Qualification work for a bachelor's degree in «051 Economics» under the program «The world economy and models of economic systems», Odessa National Economics University. – Odessa, 2023.

The work examines structural and sectoral changes taking place today both in the national and world economic systems under the influence of globalization and technological processes, which have become the main cause of fundamental transformations of the global labor market.

New technological processes, the use of new technology, the robotization of a number of business processes, the introduction of blockchain technologies and the development of neural networks, artificial intelligence technologies, which lead to changes in the structure and nature of employment, working conditions, organizational forms of social and labor relations, methods of payment and require inflow of new qualified labor force.

It was determined that the result of the introduction of new technologies on the labor market is a rapid change in working conditions and the introduction of the possibility of remote work - such a form of its organization, when, according to the employment contract, it can be performed remotely using information and communication technologies outside the premises of the owner or a body authorized by him.

It has been proven that the structural changes taking place in the labor market require workers who are increasingly highly qualified and mobile, that is, those who flexibly respond to market demands.

Several scenarios of the development of the labor market in the future under the influence of digitalization of the economy are proposed, which are supported by statistical data for visual forecasting.

Key words: labor market, transformation, digitalization, Revolution 4.0, globalization, technology.